

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ג) וַיֵּשׁ לְבָאֵר תַּחֲלִיָּה הַעֲנִיָּן דְּשֵׁם הַיְוִי, שְׁעֵלְזָה נֶאֱמַר
 2 בפסוק הנוכח, שאו ידיכם קודש, ועל־ידי־ה, וּבְרַכּוּ אֶת הַיְוִי' ולאחר
 3 הקדמת ביאור עניינו של שם הוי' יובן יותר מהו עניין "וברכו את הוי', היינו
 4 שגורמים תוספת אור בשם הוי', כמבואר לעיל.
 5 וְהַעֲנִיָּן בְּזָה, דְּהִנֵּה יְדוּעַ שְׁיֵשׁ
 6 ב' אֹפְנֵי הַנְּהָגָה, שתי צורות בהן
 7 הקדוש ברוך הוא מנהיג את העולם
 8 הַנְּהָגָה טְבֻעִית, לפי דרכי הטבע
 9 שְׁהִיא מְצַד שֵׁם אֱלֹקִים,
 10 בְּגִימְטְרִיא טְבֻעַ באופן שהכוח
 11 והאור האלוקי לא נראה בבריאה בגלוי
 12 כי הוא חוזר ונשנה וקיים כל הזמן
 13 ומתרגלים אליו. וְהַנְּהָגָה נְסִית,
 14 בניסים על־טבעיים ואיננו רגילים
 15 להנהיגה זו כך שהאלוקות נראית
 16 וניכרת בבריאה שְׁהִיא הַנְּהָגָה זו
 17 העל־טבעית מְצַד שֵׁם הַיְוִי',
 18 מְלִשׁוֹן הֵיָה הַיְוִי וְיִהְיֶה
 19 כְּאֶחָד, והחיבור בין עבר, הווה
 20 ועתיד הוא עניין על־טבעי לְמַעַלָּה
 21 מְעַנֵּן הַזְּמַן (גְּדַר הָעוֹלָם שכן
 22 הגדרים של הזמן, וכן המקום, הם מה
 23 שעושים את העולם לעולם מוגדר
 24 בגדרים והגבלות). וּבְזָה האמור
 25 לעיל ששם הוי' הוא השם המבטא את
 26 ההנהגה האלוקית העל־טבעית לא
 27 מתייחס רק לדרגות הגבוהות והנעלות
 28 של שם הוי' אלא בזה נִקְלָל גַּם
 29 שֵׁם הַיְוִי' דִּלְתַּמָּא (שְׁגַם הוּא
 30 עם היותו בחינה תחתונה בשם הוי'
 31 נִקְרָא הַיְוִי', מְלִשׁוֹן הֵיָה הַיְוִי'
 32 וְיִהְיֶה ואם כן גם הוא מבטא הנהגה
 33 על־טבעית, למעלה מהגבלות העולם),
 34 דִּישׁ לֹמַר שְׁזָהוּ עֲנִיָּן זה שגם שם הוי' דלתתא הוא למעלה מהגבלות
 35 העולם הוא מָה שְׁנִמְשָׁף מִשֵּׁם הַיְוִי' (הַנְּהָגָה נְסִית) בְּשֵׁם
 36 אֱלֹקִים (הַנְּהָגָה טְבֻעִית), כלומר, העובדה שגם הבחינה התחתונה
 37 בשם הוי' היא למעלה מהעולם באה לידי ביטוי גם בכך שבסופו של התהליך
 38 שם הוי' שלמעלה מהעולם בא לידי ביטוי גם בענייני העולם עצמם כך שגם
 39 בהנהגה הטבעית עצמה יש הארה והתגלות של ההנהגה העל־טבעית, והנס
 40 מקבל ביטוי בטבע גופא עַל־דֶּרֶךְ מְאֹמַר רְבוּתֵינוּ ז"ל במדרש

41 בַּתְּחִילָה עֲלָה בְּמַחְשָׁבָה העליונה של הקדוש ברוך הוא לְבְרֹא אֶת
 42 הָעוֹלָם הוּא הגשמי בְּמִדַּת הַדִּין, שְׁנֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית בְּרָא
 43 אֱלֹקִים, ושם "אלוקים" הוא מידת הדין רָצָה הקדוש־ברוך־הוא שְׁאֵין
 44 הָעוֹלָם מְחַקֵּים כי מידת הדין היא תקיפה ומענישה, שְׁתַּף עִמּוֹ מִדַּת
 45 הַרְחָמִים, שְׁנֶאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת
 46 הַיְוִי' אֱלֹקִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם,
 47 וכיוון שהפסוק מזכיר גם שם הוי' ושם
 48 אלוקים הרי זה שיתוף של רחמים (שם
 49 הוי') ודין (שם אלוקים ביחד) וכך מצד
 50 אחד מידת הדין משפיעה בעולם,
 51 ובפנימיות הדברים הכוונה שיש העלם
 52 והסתר וצמצום על האור האלוקי כך
 53 שיכול להיבאר ולהתקיים עולם מוגבל
 54 ומצד שני יש בעולם הארה של שם
 55 הוי', מידת הרחמים, שהיא למעלה
 56 מהגבלות וְכַמְבֹאֵר וְכַמְבֹאֵר בְּשַׁעַר
 57 הַיְחִיד וְהַאֲמוּנָה שבספר התניא
 58 בְּעֲנַן שְׁתַּף עִמּוֹ מִדַּת
 59 הַרְחָמִים, שְׁהוּא ששיתוף זה
 60 עֲנִין הַתְּגִלוֹת אֱלֹקוֹת בתוך
 61 העולם הגשמי המדוד והמוגבל בא
 62 לידי ביטוי לעין כל עַל־יְדֵי
 63 צְדִיקִים וְאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים
 64 שְׁבַתּוּרָה שהם עניינים על־טבעיים
 65 בתוך העולם המוגבל.
 66 וּבְכִלְלוֹת עֲנִין הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת
 67 הֵרִי זֶה ההבדל בין האלוקות כפי
 68 שהיא למעלה מהעולם ובין האלוקות
 69 כפי שנתלכשה בתוך גרדי העולם הוא
 70 כְּלָלוֹת הַחִילּוֹק ההבדל שְׁבִין
 71 מִצְוֹת לְתוֹרָה, שְׁבַמְצוֹת יֵשׁ
 72 מִהֵן שְׁתִּלּוּיּוֹת בְּזִמְנָן וּמְקוּם,
 73 בעוד שחלק מהמצוות נוהגות בכל זמן
 74 ובכל מקום יש מצוות שיש להם זמן קבוע (כמו מצה בפסח, ארבעת המינים
 75 בסוכות וכד') ויש מצוות שיש להם מקום קבוע (כמו מצוות שנוהגות רק
 76 בארץ ישראל או רק בבית המקדש וכד') מָה־שְׁאֵין־כֵּן הַתּוֹרָה הִיא
 77 לְמַעַלָּה מְזִמְנָן וּמְקוּם, והיא לא מוגדרת ולא מוגבלת בגרדי הזמן
 78 והמקום אלא אפשר ללמוד כל דבר בתורה בכל זמן ובכל מקום כְּמֶאֱמָר
 79 רְבוּתֵינוּ ז"ל כֹּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת עוֹלָה ולומד את הלכות ההקרה
 80 של קרבן עולה בתורה כְּאִילוֹ הַקָּרִיב עוֹלָה, גַּם אִם אֵינוּ כֹּה־

18 ראה סה"מ תרע"ח ע' פו ואילך. תרצ"ץ ע' קסב ואילך. ד"ה פתח אליהו תשט"ו (תורת מנחם - ספר המאמרים כסלו ע' ק ואילך). 19 פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. ראשית חכמה שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. שח, ב. תניא שעהיוה"א רפ"ו. לקו"ת פ' ראה כב, סע"ב ואילך. 20 זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיוה"א פ"ז (פב, א). 21 פרש"י בראשית א, א (ד"ה ברא אלקים). וראה פסיקתא רבתי פרשה מ (בחדוש השביעי), ב. 22 בראשית שם. 23 שם ב, ד. 24 רפ"ה. 25 ראה מנחות קי, א. בחיי ס"פ ויקהל. צו ז, לו. שו"ע אדה"ז או"ח מהר"ת ס"א ס"ט. 26 ראה לקו"ת במדבר יג, א.